

УКРАЇНСЬКА ПРЕСОВА СЛУЖБА.

Видання Головної Редакції.

ч.4

25 травня 1940 року

ВІЙНА Й НАШІ ПОЗИЦІЇ.

Воєнні події розвиваються шаленим темпом! По довгих місяцях вичікування й підготовки – зударилися нарешті між собою три найбільші імперії світу. Чим кінчиться їхній змаг?.. як довго він ще триватиме?.. – ось питання, що займають тепер усіх. Бути пророком у таких випадках – невдячна річ. Але здається, що війна це не каже свого останнього слова. Стали проти себе велетенські світові потуги, і чи справді якась із них схоче першою залишити побоевище? Чи не є те, що відбувається тепер на полях Бельгії й Франції, тільки початком грандіозного змагу титанів; змагу, що визначить історію Європи на нові довгі десятиліття?

Як би там не було, а українська проблема все ще продовжує перебувати в стані невиявленості. До неї можна застосувати відомий вислів: "на фронті без перемін"... Чи ж треба говорити, як тяжко відбивається цей стан на настроях і психіці українського суспільства? І чи ж можна дивуватися, що це спричинює у нього хаос у думках, плянах і прогнозах? Бо справді, щоб задержати тепер рівновагу духа й розуму – потрібна не аби яка витриманість і далекозорість. А на них можуть спомогтися далеко не всі. Людям здається, що кожний зайвий день – це страта і вони спішають ангажувати себе в яку небудь політичну концепцію, аби тільки бути "з боку". Самозрозуміло, що таке ангажування має чисто декларативний характер, бо здійсненні концепції – яку вони обирають за "свою" – вони нічим реальним прислужитися не можуть. Але їм здається, що навіть така фразеологічна активність наближує розв'язку. І ось знову приходить на порядок дня фатальне питання різних "фільств" і "орієнтацій", а з них основне: з Німеччиною – проти Антант, чи з Антантою – проти Німеччини? Так, ніби тільки від цього залежить: бути чи не бути Україні...

Історія цих "фільств" довга, складна й різноманітна. Але в ретроспективі останніх років і досьогодні, її можна поділити на два періоди. Перший із них, це був період так зв. німецької кон'юнктури, що зарисовувався після створення блоку антикомінтернівських держав і особливої актуальності набрав у часі будівництва Карпатської України. Можна сказати без перебільшення, що в тому часі весь український загаль і на окупованих землях, і на еміграціях зв'язував свої надії з Німеччиною та бачив у ній реальну опору для визвольних змагань. Тепер справді знаходиться чимало спізнених ясновидців, які заявляють: "а чи ж я не казав (нічого на ділі вони не говорили!) та факт залишається фактом: в згаданій порі й ті, що ганьблять тепер Німеччину та виступають у ролі запеклих "борців за демократію", ставили на німецьку карту. Різниця була тільки в тому, що одні це робили ясно й мужньо, другі ж (з різних і то незалежних від них причин) заховали"

Найбільш розважну позицію у цій кон'юктурі рожевих надій і оптимістичних розрахунків займали якраз ті, кого тепер різні демагоги й шкідники денунціюють у Парижі, Нью Йорку, і т.д. як "німецьких агентів", а саме – українські націоналісти. Очевидно, вони також числилися з можливістю підтримки Німеччини т.інших держав антикомінтернівського блоку та вживали там заходів до актуалізації української проблеми. Відпекуватися від цього не бачимо жадних причин. В тодішніх обставинах, це ж була одиноким можлива концепція актуалізації української справи в міжнародній політиці, і в ній націоналісти виступали, як свідомі своїм завдань політичні партнери. Бо де це можна було шукати точок опору для української визвольної акції? В "брюнівській" Франції? Чи в Лондоні, де до останнього часу не переставав заколисувати себе самого пацифістичними надіями та шукати порозуміння з Москвою? Та водночас саме націоналісти ні на мент не випускали з під уваги, що кожна політична кон'юнктура – це зглядна річ і що безкритичний оптимізм може стати злим порадиником. Таке своє становище вони мали нагоду заявляти в згаданому періоді не раз і не два як у пресі, так і в інших випадках. Але розважні голоси виказували на український загаль дуже малий вплив. Бо суспільна маса завжди охоче приймає гіпотетичні можливості й світлі надії за вже довершений факт, якщо вони відповідають її мріям і прагненням.

Зворотню точку в цих настроях став німецько-советський пакт. Наш ширший загаль (особливо на еміграції) спочатку буквально задубів від несподіванки, а очунявшись – вибух огірченням, гнівом і обуренням. Де тут було хотіти, щоб пресичний українець міг спокійно розважати над глибшими причинами й обставинами німецько-московського зближення! І хоч справедливості змушує признати,

німецька політика ніколи жадних зобов'язань відносно української справи на се-
бе не перебирала, і — річ самозрозуміла — всі свої рішення визначала тільки під
утом зору власних інтересів, то все ж значна частина огірченої української
успільності добачила в її маневрі "підступ" і навіть "зраду"...

На місці заведених ілюзій настала порожнеча. Між тим суспільність не хоті
ла залишатися без жадних візій. Вони були їй потрібні психологічно, як засіб
просвічування тямряви критичного часу. І так у певних колах нашого громадянст-
ва зачала зарисовуватися нова "орієнтація" — на Антанту. В своїх нових надіях
люди виходять із відомого заложення, що "приятель мого ворога — є моїм воро-
гом"... Мовляв — Німеччина зблизилася з Москвою; значить вона наш недруг. І нав-
паки — Антанта воює з Німеччиною, що приятелює з нашим ворогом; значить Антан-
та наш приятель. Як бачимо, висновки занадто простодушні й наївні, щоб треба бу-
ло їх оспорювати. Ми цього й не робили б. Самі обставини своєчасно скорегують
різні шукання й дадуть їм остаточний напрямок. Та вся справа в тому, що знахо-
дяться вже так зв. провідні чинники, які своїми непередуманими потягненнями ті-
льки збільшують плутанину понять, творять баламуцтво та запроваджують серед
українського загалу цілковиту дезорієнтацію.

Це ті, що шукать оперти в Лондоні й Парижі. Звичайно — засадничо проти
сього нічого не можна би завважити. В даній ситуації нам справді корисно пог-
либлювати правильне розуміння української проблеми й здобувати для неї під-
тримку скрізь, де це тільки можливо. Іде лише про те, щоб такі політичні акції
проводилися розумно й справді в згоді з українськими інтересами. Накаль, так
воно не є. Як у багатьох інших випадках, так і тут знову й знову виявляється
наш фатальний (політичний, психологічний і культурний) примітивизм, якому орга-
нічно незрозумілі такі підставові вимоги кожної п о в а ж н о ї міжнарод-
но-політичної акції, як такт, відчуття міри, далекозор-
ість, еластичність і вміння й у найскладніших об-
ставинах зберегати власне обличчя.

Бути на висоті цих вимог, наш примітив ніяк не може! Коли він у щось анга-
жується, то робить це завжди наосліп, сторч головою, по самі вуха, щоб уже не за-
зналося виходу ані в кут, ані в двері! І реалізує свою "політику" такими без-
глуздяними й наївними методами, що дивлячися на це все, хочеться сказати: "Гос-
поди! Пробач їм — не знають бо що творять"!

Започатковуючи свою акцію, наші антантофіли вважали обов'язком насамперед
"попнути ногов" тих, з ким ще так недавно (явно чи тайно) вязали свої надії й ка-
лкуляції. Чи треба доводити, що "кошули" по дурному — як це може робити тільки
наївний примітив ("забираю твої цянцьки, бо з тобою вже не гуляю"...), або розло-
чена дитина, якій не дали сподіваний цукорок... На шпальтах деяких органів ук-
раїнської преси зачалось систематичне обливання помиями Німеччини, її політи-
ки, проводу й устрою. Відомо ж — коли наш "русин" вде проти когось на "війну",
то вже йде во всю! Німеччині приписуються всі гріхи світу. І у винахідливості. Так,
війнів і обринувачень, люди виявляють справді не аби яку винахідливість. Так,
наприклад, один меткий журналіст додумався навіть до теорії, що Гітлер на в-
сперши не віддав наші Західні Землі большевикам, щоб вони там винищили всю
інтелігенцію й цим облегшили би німцям пізніше опанувати Україну... Взагалі
в усіх цих писань, виступів і декларацій виявляється, що Німеччина ні про що
лише й не думає, як тільки про те, як би найбільше дошкулити та заподіяти най-
гірші напасті українському народові...

Давати критичне наświetлення німецької політики корисно й навіть необ-
овідно (і не тільки німецької, але й антантської) Ми самі це робили, робимо й ро-
дитимемо. Українська опінія мусить бути об'єктивно зорієнтована в обставинах і
ситуаціях. Але така дешева демагогія, що свідомо ігнорує факти та намагається
закидати свої чуттєві (а найчастіше — спекулятивні) сугестії запомороченому та
всім загалові — принесе тільки ш к о д у. Та примітивні гадають, що вона необ-
овідна для створення відповідної "моральної атмосфери" серед тих, о протекції
ких вони побиваються. І чи треба додавати, що поруч із усіми цими безглуздяни-
ми й несмачними випадками в бік Німеччини — в цих писаннях і деклараціях Анта-
нти змальовується, як носій найвищих моральних чеснот, оборонець культури й ци-
вілізації, ну й звичайно... України. Але примітивові й цього замало. Як вже "оріє-
нтуватися" — то "орієнтуватися"! — калькулює він. І поруч із плиткими теоріями
та сугестіями, що рятунок України може вийти тільки з Лондону й Парижу — за-
чалася бальнива гра в "демократію"...

Ніщо, як саме сучасна війна, так яскраво не доводить, що в міжнародній
політиці світогляді й ідеології мають дуже відносне значення. Націонал-соці-
алістична Німеччина зуміла погодити свій світогляд з Москвою. І
завдяки їй Москва. Так хотіла зробити й демократична Антанта, дарма, що те

пер поборює комунізм (що правда, тільки в себе...) Та найголовніше те, що в даних обставинах ангажуватися в ідеологічну війну (навіть коли б вона була реальністю) зовсім не лежить у наших інтересах. Маємо й без того подостатком клопотів, щоб брати на свій карк ще нові. Треба здати собі справу, що Україна не буде ані націонал-соціалістичною (в німецькому розумінні) ані фашистською (в італійському) ані теж державою в дусі англійської, французької чи американської демократії. Її світогляд визначається насамперед власними духовними властивостями, історією й традиціями, як рівнож її майбутній устрій.

Самі світоглядні закладки не визначатимуть й зовнішньої політики майбутньої української держави. Її визначатимуть насамперед реальні обставини й національні інтереси. Теоретично кажучи, можна припустити, що Україна - будучи "фашистською" - змушена буде виступати з демократичними державами проти "фашизмів", і навпаки - будучи демократичною державою - солідаризуватиметься з фашистськими проти демократичних. Так буде, коли в її проводі стоятимуть справді реальні політики (в позитивному розумінні цього слова), а не схолясти, задивлені в саму паперову догму.

Нажаль, до зрозуміння цього політичного реалізму в нас досі далеко й далеко не всі. І знову бачимо явище, подібне тому, що існувало в часі згаданої німецької кон'юнктури - тільки протилежне наставленням. В ті часи кожний наш письменник, що навчився так-сяк тримати перо в руці й пересчитав дві чужі брошури, вважав своїм обов'язком захоплюватися націонал-соціалізмом та де треба й не треба "бити" демократії. Тепер настала кон'юнктура ганьблення "фашизмів" і захоплення демократією... Спантажені люди рвуть на собі сорочки, гадлять себе в груди й присягаються на вірність демократії та її "високим ідеалам" з таким завзяттям, якому міг би при своїй простодушності позавдрістити самий Жан Жак Руссо... А водночас виклинається "фашизм", тоталітарність й авторитарність, як явища - "ворожі народам". Відомо, що саме завдяки авторитарності й тоталітарності нужденна колись Італія піднесла себе на височину світової імперії, а Німеччина з версайського покидька виросла в силу, що трясе цілою Європою. Але з нас - що має в голові мозги, а не січку - зважиться запевчати, що розумне застосування методів авторитарності й тоталітарності зможе бути дуже корисним у трудній місії відродження України? Та спекулюючи примітив на все це свідче! Зірвавшись з ланцюга - він спінить "притосуватися до смаків пана, на якого уповає, переліцтовуючи його самого: досить панові що щось скривитися, а він уже готовий оплювати це в гори на долину. Вся ця "ідеологічна орієнтація" відбувається в атмосфері такої неширокої фальші, легководушності й дешевенького спекулянтства, що дивлячися на неї хочеться ригати (хач читач вибачить нам цей вираз) від несмаку й огиди!

Згаданим примітивом і до голови не прийде, що все це зайве, недоречно й понижуюче! Що цього не вимагають від них і самі сподівані протектори. Бо коли вони справді будуть зацікавлені в українській карті, то постараються зіграти на ній навіть т ді, коли вона буде ультра-"фашистською". Що - нарешті - передумовою реальних досягнень у міжнародній політиці є не плазування "рачком", в вмінні зберегти гідність і власний зміст. Коли звичайно хочемо, щоб нас трактували за контрагентів, а не за агентів...

Цікаві смитають: що зроблять ці люди у випадку зміни політичної ситуації? Не турбуємося про них! Вони пірвуть на собі за чергою нові сорочки, і знову гадатимуть себе в груди в клятвах під новою адресою...

(Далі буде)

Інж. М. Спіборський.

БОРОТЬБА ЗА АЗІЮ.

Україна лежить на перехресті двох світів: Європи й Азії. Через Україну веде шлях на Близький Схід, в Середню і Центральну Азію та до Індії. Україна замикає так зв. Брану Народів. В сучасний період боротьби за Азію, таке ключеве положення України має особливе значення. Це положення мало своє значення, коли ще на півночі Європи були Варяги й Швеція Карла XII., а на півдні Візантійське Царство та Турецька Імперія. Тепер цього немає й силові лінії світової політики та економіки змінилися. Тепер є Москва, оперта на Північний й Тихий Океани, яка намагається промостити собі ще доступ до Атлантичного Океану через Фінляндію, Швецію й Норвегію; до Середземного моря через Балкан, Босфор і Дарданелі та вкінці до Індійського Океану через Туркестан, Афганістан і Північні Індії. Тепер є Англія й Франція, які опановують Близький Схід та контролюють всі шляхи, що ведуть до їх посілостей в Азії. Для великої гри на Сході Азії - Ніппону, Англії й Америці теж не без значення, чи Москва розпоряджає Україною з її ресурсами, а передусім, чи має доступ до Чорного моря та вихід через проливи: Босфор і Дарданелі. Німеччина, що змагає до зломання англо-французької гегемонії та здійснення своїх плянів на Сході Європи, теж заінтересована українською територією між Європою й Азією. Близький Схід - цей найважливіший англо-французький вузол - намагалася розбити Москва своїм наступом на проливи й Балкан; намагалася розбити його кайзерівська Німеччина союзом із Туреччиною, а націонал-соціалістична перейняти цей вузол союзом із Італією.

Щоби краще зорієнтуватися в сучасних подіях та виразніше уявити собі роль майбутньої Української Держави, необхідно знати проблеми не тільки Європи, але й Азії. Тільки тоді зможемо витягнути всі користі з того геополітичного положення, в яке поставила доля нашу Батьківщину. Тільки тоді також зможемо вести нашу націю до реалізації її історичної місії.

х х х

х х

Наполеон, що палав жадобою розбити суперницю Франції - Англію, запропонував був тодішньому московському цареві Павлові I. спільний похід на Індію/говориться, звичайно, що Індії й Близький Схід - це "п у п" англійської Імперії. За тайним пляном, Наполеон мав двигнути свою армію по Дунаю, через Чорне й Азовське моря в Каспійське море, де мав зєднатися з московськими силами. З Каспійського моря мали рушити спільні сили через Персію й Афганістан, щоби заатакувати Індію з північного заходу.

Приготування московського царя та весь плян походу Наполеона на Індію були зірвані несподіваною смертю Павла I. Його замордовано II. березня 1801 р. Коли Москва Александра виступила проти Наполеона, то плян походу на Індію прийшлося йому відложити. Він найперше мусів виступити проти Москви, а в зв'язку з цим став шукати зв'язку з українцями.

Пізніше, коли згасла зіезда Наполеона, Москва починає сама промощувати собі шлях до Індії через Середню Азію в напрямі Афганістану та вперто намагається опанувати Босфором і Дарданелями. В завойованні Москвою Середньої Азії, Англія була більше уступливою, за те московська експансія в напрямі проливів із Чорного в Середземне море, на Близький Схід і Балкан завжди розбивалася о рішучий спротив Англії.

Агресивні кроки Москви в Азії викликали незадоволення в Англії, але англійська політика бачила більшу небезпеку зо сторони швидко зростаючої сили кайзерівської Німеччини; тому вона застосувала супроти Москви таку тактику: поступалася своїми впливами та інтересами в Середній Азії, але не допустила Москву в Афганістан і Персію, щоби відгородити шлях на Індію. На Далекому Сході паралізувала Англія московську експансію підтримкою Ніппону, а в Хінах англо-американо-французькі впливи були настільки закріплені, що витиснути їх Москва не була в стані. На Близькому Сході, а саме в справі Босфору й Дарданелів, Англія виступила спільно проти Москви навіть з кайзерівською Німеччиною, граючи зручно на німецьких плянах по лінії Берлін-Багдад-Басра. Але коли позиції Німеччини на Близькому Сході стали на правду загрозливими для Англії/німецькі передвоєнні впливи в Туреччині, вклали німецьких капіталів, побудова німцями залізниці з Багдаду до Перського Задку, конкуренція нім. товарів і тд./, то Англія не заваралася відібрати німцям багдадську залізницю в 1913 р., а вже в 1914 р. заключила союз із Москвою.

Самособою, що "стан примирення" Англії з Москвою в Середній Азії був тільки сповидним. Москва повела тайну боротьбу проти Англії в Середній Азії та проти англійських впливів в Індії. Для цієї мети створили москалі в Бухарі в 1820 р. свою першу тут розвідчу агентуру. Завданням цієї агентури було сіяти ненависть серед туземного населення до англійців, створювати симпатії до москалів та протискати московські товари на ринки Персії, Афганістану й Індії.

Щоби паралізувати московські почини, англійці в свою чергу скріпили свої розвідчі служби в Бухарі та Хіві. Керму цієї акції доручено було славнозвісному розвідчикові Александрові Барнесу. Англійці енергійно стали протиділати московському наступові, перетягали на свій бік азійських князів, давали їм зброю, військових інструкторів, тощо.

Та москалям всетаки вдалося швидко добитися успіхів. Вже в 1824р. вони викликали протианглійське повстання ув Афганістані, в якому англійці потерпіли поразку. Москва дальше закріплює свої впливи в Середній Азії та приступає до дальшого формального її завовання. В 1838р. діє московська розвідка вже в Афганістані - в Кабулі й Кандагарі, якою керував Віткевич, присланий сюди московським генеральним штабом. Наслідком роботи цієї агентури було протианглійське повстання афганців в 1841 р.

Англійці, щоби компромітувати заходи Москви в Середній Азії в очах світової опінії, перетягають на свій бік малярського вченого, академіка Вамбері який подорожував тоді по Центральній Азії. В своїх книжках і численних статтях представляв він світові Москву, самособою, не в її користь. Та, зрештою, він не потребував нічого видумувати, а написати тільки те, що бачив на власні очі! Що його осуд не міг бути в користь Москви, то це самозрозуміле, і він для цього не мусів "продаватися" англійцям, як це твердили москалі.

"Я ніяк не можу допустити думки, - писав Вамбері - щоби Англія могла бути рівнодушною до наближення Москви до Індії. Я хотів би стрінити політика, який смів би твердити, що московська імперія, заволодівши недавно Туркестаном, не піддасться спокусі двигнутися дальше в Афганістан і Північні Індії, де її політичні інтриги, як кажуть, найдуть пригожий ґрунт. В той час, коли війська Перовського кинули зловіщу тінь від західних берегів Аральського моря до Кабула, і коли Віткевич пожився в Кабулі й Кандагарі, вже можна було передбачити можливість такого рода ускладнень. І хіба те, що сталося недавно, не може повторитися при першій ліпшій нагоді?... Я вважаю своїм обовязком попередити Англію про плян Москви в Середній Азії та про ту небезпеку, що наростає для Індії з цього боку".

В свою чергу москалі перетягнули на свій бік шведського ученого Свен-Гедіна, який подорожував в 90 роках мин. стол. по Азії й досліджував Памір, Тибет та Східній Туркестан. Све-Гедіна перетягнув на бік Москви консуль в Кашгарі, Петровський, який був одночасно й керманічем московської розвідки в Середній Азії. Свою книжку "В серці Азії" присвятив Све-Гедін цареві Николаєві ІІ.

Передбачення Вамбері незадовго сповнилися. Московський генерал Комаров пересунув свої війська в Туркестан та заняв Кушківський просмик - важний стратегічний пункт на самій границі Туркестану й Афганістану. Пізніше москалі скріпили цю свою позицію залізницею. Таким чином до Кушківського проходу з Туркестану до Афганістану ведуть такі залізничні лінії: від Каспійського моря: Красноводськ-Асхабад-Мерв-Кушка; від Аральського моря: Казалінськ-Ташкент-Самарканд-Бухара-Мерв-Кушка. Від Кушківського просмику через Герат до Кандагара веде караванний шлях. Від Кандагара йде знову залізниця через Кетту аж до ріки Інду.

Свої позиції в середній та Центральній Азії скріпила ще Москва залізничними шляхами в напрямі Хін та Монголії, не кажучи вже про залізничну сітку на Далекому Сході.

Залізничні лінії в Азії, що мають велике стратегічне значення для плянів Москви відносно Хін та Зовнішньої й Внутрішньої Монголії, представляються так: від т.зв. Трансирійської залізниці йде лінія від Самари до Оренбурга й Ташкенту/2070 км./; від Новосибірська через Барнаул, Семипалатинськ, Сергіопіль до Ільська/2700 км./, Річка ополучає залізницею Ташкент із Ільськом. Для випадку в Хіни й Монголію, Москва провела залізничні розгалуження: Ільськ-Даркенкульде/450 км./, Сергіопіль-Чугучак/400 км./, Сергіопіль-Зайсан/700 км./, Семипалатинськ-Улласутай/2000 км./, Ці залізничні шляхи в Середній й Центральній Азії вказують напрям московської експансії. Тому Англія добре знала наміри

Москви й ніколи не пропустила нагоди, щоби пустити їй своєчасно крови, як це було в 1904-5 р.р.

Коли Москва Ункіяр-Іскелеським договором в 1833 р. забрала в свої руки контроль над проливами з Чорного моря в Середземне, а Туреччина зобов'язалася заперити Дарданелі для чужих воєнних кораблів, то вже в 1841 р.

Англія зуміла на конференції в Лондоні провести постанову, в якій говорилося, що "прохід через Дарданелі й Босфор повинен бути завжди закритим для чужоземних воєнних кораблів, поки Порта знаходиться в стані миру". Парижський Конгрес у 1856 р. неутралізував Чорне море, а Москва зобов'язалася не мати над Чорним морем воєнно-морських арсеналів. Крім того Москва була змушена обмежити свою чорноморську флоту до 10 легких кораблів для охорони побережжя.

В 1870 р. Москва пробувала змінити цей стан річей. Але Конференція в Лондоні 1871 р. затвердила всі постанови Парижського Конгресу, за винятком неутралізації Чорного моря. Москва добилася тільки права на будову воєнних кораблів, арсеналів та укріплень на берегах Чорного моря. Але з другого боку за Туреччиною залишалося право "відкривати проливи в мирний час для воєнних кораблів дружніх і союзних держав у тих випадках, коли Висока Порта вважатиме необхідним, щоби забезпечити виконання Парижського договору з 1856 р."

Сан-Стефанський договір признавав відкритими проливи для торговельних кораблів нейтральних держав, незалежно від того - мир чи війна. Конгрес у Берліні 1878 р. обмежує знову права Москви, уневажнює Сан-Стефанську постанову, а положення в проливах определено в дусі попередніх договорів. Московську політику, яка не змінилася й до сьогодні, відносно виходу в Середземне море, ясно сформулював А. Нелидов в 1877р. такими словами: "Свобода зв'язку з Середземним морем і рівночасно можливість перешкодити ворожим флотам загрожувати наше чорноморське побережжя - таким повинно бути й завжди було головне завдання нашої морської політики в Туреччині. Тому треба шукати таких умовин, які забезпечили би нам одним свободу плавання через проливи, виключаючи всі другі воєнні флоты".

Позиція Англії відносно московських претенсій на проливи змінилася тільки в світову війну, коли Туреччина стала на бік Німеччини, що хотіла дістатися через Туреччину до Мосулу, Багдаду, Басри та Баку, де знаходяться нафтові джерела.

Перетягнення Туреччини на свій бік коштувало Німеччині дуже багато енергії та капіталів. Німці знали, що Туреччина під мілітарним оглядом, як союзник, не дуже то високої вартости, за те цей союз давав німцям великі стратегічні вигоди. Представлялася можливість заволодіти звідси Кавказом і Баку, натискати на Єгипет, Суез, відкривався шлях на Мосул, Багдад, Басру та до Індії. Союз із Туреччиною закривав проливи в Середземне море та переривав зв'язок Москви з Антантою. Союз Німеччини з Туреччиною мав ще економічне підложжя. Німецький капітал закріпився був твердо на Близькому Сході, а німецькі впливи постійно зростали в Перському Заліві та ще з більшою силою стали зростати з моменту проведення Багдадської Залізниці, що відкривала Німеччині перспективи володіння над Близьким Сходом, Середньою Азією й ставила під загрозу англійські Індії. Німці також знали, що Англія для оборони своєї позиції на Близькому Сході й в Азії, примушена була стягнути сюди з західного фронту значну частину своїх сил. Отже ясно, чому Німеччина піддержувала Туреччину в грецько-турецькому спорі 1897 р., в справі Вірменії, при договорах з Москвою і тд.

Кайзер Вільгельм II, в 1898 р. відвідав Туреччину й у Дамаску виступив з промовою, в якій заявив, що "300 мільйонів магометан, розкиданих по цілому світі, можуть бути певні, що німецький імператор буде їх другом по всі часи".

Висліди світової війни перечеркнули німецькі плани, а Англія ще сильніше закріпилася на Близькому Сході та в Азії. Німеччина була розбита, а Москва обрізана й обезкровлена, так що пізніші намагання московських большевиків витиснути англійські впливи з Азії при допомозі комуністичної агітації не давали більших успіхів.

Близький Схід - це дуже важний вузол Англії й Франції, бо тут перехрещуються їх найважливіші стратегічні шляхи. Сюди йде головна артерія англо-французької морської комунікації. Через Суез й Аден йде морський шлях до Індії, французьких Індохін, до Австралії, на Далекій Схід. Морський шлях попри Близький Схід коротший на 3-4 тисячі морських миль від морського шляху довкола Африки до англо-французьких посілостей в Азії.

Перемога Антанти в минулій великій війні дала Англії контролю над усім Близьким Сходом. Англія стала твердою ногою в Єгипті, Палестині, Транс-Йорданії, Іраку, закріпила свої впливи в Арабії. Витискаючи Німеччину з Африки, Англія загородила доступ до Індій стіною, що йде через Мезопотамію, Сирію, Палестину, Арабію, через Каїро аж до Калштату.

Обиваючи Німеччину, Англія бажала забрати в свої руки Туреччину, а головне Босфор і Дарданелі, щоб і тут поставити свою контролю. Це саме хотіла Англія досягнути в Персії й Афганістані. Але Туреччина, Персія й Афганістан вилізли з-під безпосередньої англійської контролі.

Близький Схід є також важливим вузлом воздушної комунікації Англії: з Лондону йде воздушна лінія через Хайфу-Багдад до Індії і Австралії, а через Александрію-Каїро до англійських колоній в Африці та до Південно-Африканського Союзу. З економічного боку Близький Схід дає Англії нафту, яка урухомлює англійську флоту, авіацію і промисл, та бавовну.

Теперішня війна змусила Англію й Францію поробити на Близькому Сході стратегічні приготування: будується зокрема залізниця та автомобільні шляхи, щоби сполучити Перський Залив із Середземним морем.

Кілька місяців сучасної війни - це тільки прелюдія до тої великої й жорстокої боротьби за Азію, до якої ще підготовляються міжнародні сили. Про це свідчать зокрема вперті чутки про московські приготування в Україні й Кавказі, та англо-французькі приготування на Близькому Сході.

Тільки викресання з себе самих твердої віри й сили, та повне усвідомлення своєї мети й положення - зможуть допомогти нам у цій боротьбі. Тільки тоді ми зможемо використати ключеве положення України між Європою й Азією та не допустити, щоби воно було використане другими.

Р. Корда/Харбін/

УКРАЇНЦІ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

Український Емігрантський Комітет відновлює домівку для Української Колонії в Шангаї. Праця задержується з причини великої дорожнечі. Книгозбірня Колонії, що знаходилася у жахливому стані, поступила в розпорядження Комітету та упорядковується. За два місяці переплетено на зібрані між громадянством засоби 120 книжок. Книгозбірня дуже бідна, бо майже немає белетристики, історичної та дитячої літератури. Брак літератури відчувається дуже болюче.

Свято 22-го Січня в Шангаї, переведене заходами Укр. Емігр. Комітету, перейшло з великим успіхом, при великій кількості членів Колонії та гостей.

9-го березня в домівці Колонії влаштовано було Шевченківський Вечір. Секретар Колонії прочитав змістовний доклад "Державницький світогляд" Т. Шевченка. Висвітлювалася диточа фільма. Глибоке враження викликали деклямації дітей та диточі співи. Деклямував теж артист української сцени М. Ласкавий "Мені однаково" та частину "Гайдамаків". Враження було велике. Виступав ще з бандурою п. Сніжний. Сяля була переповнена.

Український Емігрантський Комітет в Шангаї вже довгий час занятий стараннями про відчинення в Ціндао відділу Українського Емігрантського Комітету, щоби вирвати Українську Колонію в Ціндао з-під опіки москалів. Ця українська колонія в Ціндао підпорядкована московському антикомуністичному Комітетові, що, самозрозуміле, відбивається негативно на національному обличчі колонії, її національній праці та на цілому її життю. В цій справі їздив до Ціндао скарбник Українського Емігрантського Комітету п. Бойко-Сокольський. Він мав переговори з Ніппонським Морським Штабом, якому підпорядкована вся еміграція м. Ціндао.

Всіх подорожуючих "росіян" зустрічають в Ціндао агенти Анти-комуністичного Російського Комітету. Вони відбирають у подорожуючих паспорти та пропонують прибути в їх Комітет.

Коли перевіряли паспорт скарбника Укр. Емігр. Ком. в Шангаї п. Бойко-Сокольського, то він відмовився йти до московського комітету, мотивуючи тим, що він українець, а українці мають свій комітет і москалям не підпорядковуються.

Треба зазначити, що в паспортах у москалів зазначається тільки "бувний російський підданий", а не вказується національності. Українцям ставиться "українець" і зазначається, що зареєстрований в Українському Емігрантському Комітеті в Шангаї.

Після перевірки паспорту п. Бойко-Сокольського, запропонував йому агент прийти в поліцію. Тут у поліції урядовець/теж москаль/пропадував знову йти до московського комітету. Коли почув відмову, почав доказувати, що "українець" і "російський" одне й теж саме... Пан Бойко-Сокольський відмовився дискутувати на цю тему, а на слова москаля: "ми не визнаємо українців" сказав, що "нас не обходить ваше признание, - нам досить признание ніппонських та хінських властей, які є господарями на цьому ґрунті". Розмова велась по англійськи, а при бажанні агента перейти на московську мову п. Б. С. переходив на українську. Вкінці змішався ніппонець й видав паспорт власникові.

Переговори з Ніппонським Морським Штабом в Ціндао дали надії на успіх справи. Виявилось, що Штаб був поінформований москалями, що українці нібито не бажать бути окремо від москалів. Штаб запропонував представникові Укр. Емігр. Комітету в Шангаю написати відповідне прохання на ніпп. мові та приложити відбитки документів, на основі яких існує У. Е. К., а саме: дозвіл ніппонських інстанцій в Шангаю на оснування УЕКом., наказ Мера м. Шангаю рахуватися з УЕК й визнавати видавані ним паспорти й всякі посвідчення, та повідомлення Мера про приступлення до виконання обов'язків УЕКомітету. Все вищезазначене виготовлено й переслано вже до Ніпп. Морського Штабу в Ціндао.

Український Емігрантський Комітет вживає теж заходів, щоби заклати українську організацію в Дайрені, де є теж певна скількість українців. Мається на меті об'єднати укр. орг. в Дайрені з українцями, перебуваючими в Ніппоні.

Коли ця організаційна робота увінчається успіхами, мається на меті скликати Український Далекосхідний Зїзд, який покликав би до життя репрезентативний орган українців на Далекому Сході. Цей орган мав би захищати українські інтереси на ширшій скалі. Зараз права українців в тій чи іншій місцевості на Далекому Сході цілковито залежні від ставлення до українців місцевої влади, а не від погляду ніппонської влади на українську справу взагалі. Тому правне положення українців в Шангаю інше, а в Ціндао й Тіензіні інше. Знову інше правне положення українців у Харбіні, а в других місцях Манджурії українці зовсім без прав та залежні від москалів.

З менту призначення Ніппонською Військовою Місією п. В. А. Кулябка-Корецького завідуючим Українським Національним Домом у Харбіні, як державним майном - українське життя пішло по цілковито іншій дорозі. Найперше Український Національний Дім, який був переданий в 1933 р. Ніппонською Військовою Місією на власність Української Національної Кольонії в Манджу-Ті-Го, тепер уже такою правовою власністю перестав бути. В наказі, виданім Начальником Військової Місії про розформування Управи УНК/вибраної Загальними Зборами 18/2 1940 р./ п. Кулябко-Корецького назначається завідуючим Українським Національним Домом, як державним майном.

Правда, УНДім й на далі залишиться в користуванні УНКольонії, але самий напрям й обличчя кольонії змінилось. Кулябко-Корецький пішов на тісну співпрацю з тутешніми московськими організаціями, себто в "общій котелок", при явній ворожості цих організацій до всього, що українське. Відповідно до своїх переконань і "общого положенія" п. Кулябко-Корецький оточився теж відповідними людьми. Свідомий елемент зовсім відсунувся від праці. Свято Шевченка відбулося аж 14-ого квітня. Докладчик розказував зворушливо про те, що в бідного Тараса була тільки одна сорочка та одне взуття.

Взагалі УНК не має можливости провадити ту виразну українську національну й політичну роботу, яку провадила дотепер. Можуть це робити тільки поодинокі особи, себто вести українську пропаганду як між українцями, так і між чужинцями.

Дня 1 травня начальник ніпп. військової місії в Харбіні ген. Янагі влаштував урочистий банкет для представників московської еміграції. На банкет був присутнім увесь московський "генералітет" і політики. На банкет був запрошений і завідуючий УНД-ом п. Кулябко-Корецький.

Ніппонський ген. Янагіта виголосив промову, в якій підкреслив konieczність співпраці ніппонських чинників із московською еміграцією в ділі побороення комуністичної небезпеки. Він заявив між іншим: "Як представник Ніппонської Імператорської Армії і лідер антикомуністичного фронту на Дал. Сході, можу Вам заявити тут, що ми до кінця будемо підтримувати вашу боротьбу проти комінтерну й виказуватимемо потрібну поміч і піддержку".

Ген. Янагіті відповідав був рос. генерал Кисліцин, який заявив, що "в еміграція єдина у своїй любові до "родіни" - був великої імператорської Росії

Вечером відбувся концерт, в часі якого оркестр виконав старий московський гімн "Боже царя храни". Вслід за цим укр. хор виконав український національний гімн, а після цього українські піонери/дівчата дивна "концертна" комбінація

СТАЛІН ЗНОВУ "ЧИСТИТЬ"...

Блискавичний розвиток подій у Західній Європі відвертає увагу опінії від внутрішнього стану в СРСР. Між тим ув останніх тижнях Сталін знову перевів грандіозну "чистку" серед відповідальних представників советського урядового й партійного апарату. Звільнена поважна кількість обласних секретарів та інших вищих урядників у різних районах Советського Союзу. Подаємо реєстр цих советських достойників, що були "вичищені" й невідомо куди зникли...

В Харківській області: перший секретар і член ЦК ВКПб А. Фролков, другий секретар А. Осіпов і третій секретар Габенко.

В Краснодарському краю: третій секретар крайкому Харченко.

В Кримському районі: другий секретар Н. Максимів і третій секретар С. Ягі-ів.

В Грузинській ССР: другий секретар ЦК компартії Кочиромазовілілі.

В Чувашській ССР: перший секретар А. Волоков, другий секретар А. Сяков і третій секретар І. Новіков.

В Киргизській ССР: секретар ЦК Корібаєв.

В Узбекистані: другий секретар П. Яковлев.

В Орловській області: другий секретар обкому Р. Фомін і А. Грищенко.

В Тамбовській області: другий секретар Г. Шилкін.

В Архангельській області: перший секретар А. Нікіфоров і другий секретар А. Ніканоров.

В Сталінградській області: перший секретар І. Лебедєв і другий секретар Я. Гордін.

В Туркменській області: перший секретар Я. Чубін і третій секретар С. Іванович.

В Курській області: перший секретар Г. Пескарєв.

В Смоленській області: перший секретар М. Сабінов і другий секретар Н. Ямі

В Саратовській області: секретар П. Грабов.

В Івановській області: перший секретар В. Симочкін.

В Тульській області: другий секретар С. Кузнецов і третій секретар Коротков.

В Удомурській області: перший секретар І. Виноградов.

В Чкаловській області: перший секретар С. Барішніків і другий секретар А. Воронін.

В Рязанській області: перший секретар Ф. Ясечкін, другий секретар Митрофанов і третій секретар І. Соколов.

В Челябінській області: перший секретар А. Антонов, другий секретар К. Огурцов і третій секретар П. Корнілов.

В Куйбишевській області: другий секретар Мельніків і третій секретар Чаркін.

Нова сталінська "чистка" переведена в зв'язку з опозиційними настроями в колах компартії й советського апарату, що зарисувалися з новою силою в часі московсько-фінської війни.

В Москві "чистка" викликала паніку...

МІЛІТАРИЗУЮТЬСЯ....

Советська влада в Україні гарячково переводить підготовку населення до війни. В зв'язку з цим київські "Вісті" пишуть:

"Всього в Україні вже створено понад 5.000 "хат оборони". Зокрема в Вінницькій області організовано кілька соток "хат оборони" й "воєнних кутків" котрі переводять серед населення величезну працю по підготові до стріляння й оборони. Населення приходять слухати виклади про повітряну війну, про советських героїв"....

Так - вчать... Тільки чи для Москви -- ось питання!

ДАЛІ "УКРАЇНІЗУЮТЬ".

Призначений новий склад обласного комітету компартії в Харкові. Першим секретарем якийсь товарищ Єпішоф, другим -- Профатілоф, третім -- Чучукалоф, секретар пропаганди -- Петроф, а секретар в справі кадрів Максимоф....

Як бачимо, всі "стовідсоткові" українці...

ПОСТІЙНА ІСТОРІЯ!

В зв'язку з недостатком мужчин-трактористів у колхозах (причина цього яви

да в тяжких умовах праці й низькій зарібній платні) советська влада перед роком повела "ударну" кампанію "підготовки 100.000-ої армії жінок-трактористок". Як при всіх подібних кампаніях, так і в цій совпреси захлистуючися писала, який то буде величезний здобуток у справі "механізації", і що це здивує цілий світ. Тепер "Комсомольська Правда" (з дня 5 квітня б.р.) нарікає, що за статистичними даними підготовано тільки 16.000 трактористів. Це, бачите, за советськими "статистичними даними"... Скільки ж вивчено трактористок на ділі, преса соромливо замовчує. Так усе у большевиків: з великих хмар - три краплі дощу!

ФРАНЦУЗЬКА ОПІНІЯ ПРО МОСКВУ.

При відкритті сесії генеральної ради, відомий французький політичний діяк і сенатор Жозеф Кайо виголосив промову, присвячену большевизмові. Він заявив:

"Комунізм ніде не встановлений і я скажу - тим більше й у всякому разі не в Росії... Правда у змістовлюється в наступному: в 1917 році впав царський режим, залишивши по собі, за висловом Ферреро, величезний жах і величезну пустоту. Цим скористалася купка партійних лбдей, яка захопила владу шляхом насилля. Вони сподівалися зробити великі реформи по доктрині Маркса. На ділі ж їм удалося тільки створити деспотичний і терористичний режим. Вони довершили революцію, цілком подібну до тих паляцових революцій, якими так багата історія Росії. Змінилися тільки імена. Цар Іван Грізний і Петро I-ий знайшли наступників, котрих немає потреби тут вичисляти поіменно. Урядові методи залишилися також незмінними. Жорстокість супроводить кастову тиранію..."

Промова Ж. Кайо характерна, як певне явище, яке свідчить про те, що закордонна опінія все виразніше здає собі справу, що большевизм нерозривно зв'язаний із Москвою та є породженням її духовості, методів і історичних традицій.

Подібні ж думки висловив недавно в "Парі Міді" французький академік Абель Ерман, пишучи:

"Хіба московський нарід не зберіг кризь сповидність революції, водночас із своїм дивним тяготінням до гріха, інстинкт рабства, як би не називався його деспот - Олександр, Микола, чи Сталін?"...

Треба зазначити, що все частіші випадки утотоження большевизму з Росією, яке підкреслюють французькі політики й учені - цілком виводять із рівноваги московську еміграцію у Франції!.. Вона негайно містить у прискільних її пресових органах протести й "спростовання".

Перед тижнем французький міністер пропаганди Фроссар виголосив для населення Франції по радіо протикомуністичну промову. Він між іншим сказав:

"Компартія стала авангардом ворога. Її діяльність служить цілям Німеччини. Ми завжди повинні твердити - бо це правда й це доведене - що коли ми знаходимося в стані війни, то причиною цього є німецько-советський пакт. Коли мільйони людей перебувають під зброєю, готові до жертви, коли вже згинули сотки тисяч, а завтра згинуть мільйони, то це тому, що німецько-советський пакт убив мир. Кров, що летиться, і кров, що буде литися - пролилася й проллється для цього пакту"....

Фроссар справді вже добре зорієнтувався в природі московського большевизму та його небезпеці для цивілізованих народів Європи. Одного він тільки не в'яснив: чому ж тоді самий уряд Франції й Англії ще перед німцями так занобігав перед червоною Москвою й намагався заключити з нею союз? Бо коли німецько-советський пакт є злом, то хіба англо-франко-советський пакт був би благом?!..

Мер одного з районів Парижа Маршаль, який був раніше визначним керівником французької компартії подав до публичного відома зміст тайної відозви французьких комуністів. В ній, між іншим, читаємо:

"Необхідно вжити всіх заходів, щоб ми без уваги на всі перешкоди могли продовжувати свою діяльність. Партія мусить бути в короткий час переорганізована по методу конспіративних груп, які будуть зв'язані одна з одною. Робітниками на фабриках і заводах мусять використовувати всі свої розумові й технічні здібності, щоб саботувати воєнну промисловість. Вони повинні робити непридатним усе те, що виготовляється для війни".

НІМЕЦЬКІ ЕМІГРАНТИ ІНТЕРНОВАНІ.

Французький уряд інтернував усіх емігрантів із Німеччини, бун. Австрії й Данцігу, в тому числі й жітків. Мужчин інтерновані в Буффало, а жінки в зимовому велодромі Парижа.